

วิกฤตอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า

ยุทธศักดิ์ ฅณาสวัสดิ์

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

อุตสาหกรรมเหล็กของโลกนับว่ามีความผันผวนขึ้นลงมาก เนื่องจากอุปสงค์ครั้งหนึ่งมาจากภาคอสังหาริมทรัพย์ ยานยนต์ และต่อเรือ ซึ่งต่างเป็นธุรกิจที่เฟื่องฟูมากในช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่ และซบเซาลงมากในช่วงฟองสบู่แตก

จากสถิติของ World Steel Association (worldsteel) เดิมในปี 2550 ทั่วโลกผลิตเหล็กกล้าดิบ (Crude Steel) 1,351 ล้านตัน แต่เมื่อต้องเผชิญวิกฤต Subprime ช่วงปลายปี 2551 ทำให้ปริมาณการผลิตเหล็กกล้าดิบลดลงเหลือ 1,327 ล้านตัน และ 1,220 ล้านตัน ในปี 2551 และ 2552 ตามลำดับ แต่เมื่อเศรษฐกิจโลกฟื้นตัวขึ้น ทำให้ปริมาณการผลิตเหล็กกล้าดิบเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็น 1,414 ล้านตัน ในปี 2553 จากนั้นเพิ่มมากเป็นประวัติการณ์ที่ระดับ 1,490 ล้านตัน ในปี 2554 ขณะที่ช่วง 10 เดือนแรกปี 2555 ปริมาณผลิตอยู่ที่ระดับ 1,268 ล้านตัน โดยตัวเลขรวมทั้งปีน่าจะพอๆ กับตัวเลขปี 2554 คือ ประมาณ 1,500 ล้านตัน

ส่วนอุปสงค์รวมของเหล็กกล้าดิบของโลกในปี 2555 คาดว่าจะเติบโตเพียงแค่ 2% แม้อุปสงค์ในสหรัฐฯ คาดว่าจะเติบโตมากถึง 8% และอินเดีย 6% แต่อุปสงค์ต่อเหล็กของจีน ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่สุดของโลก คาดว่าจะเติบโตในอัตราต่ำเพียง 3% เนื่องจากภาคอสังหาริมทรัพย์และต่อเรือของจีนซบเซาลงมาก ทำให้อุปสงค์ต่อเหล็กลดลงตามไปด้วย ส่วนอุปสงค์ในรัสเซียทรงตัวเท่าเดิม ยิ่งไปกว่านั้น สหภาพยุโรปซึ่งเป็นตลาดเหล็กกล้าใหญ่อันดับ 2 ของโลก อุปสงค์ก็ติดลบมากถึง -8%

แม้อุปสงค์เติบโตในอัตราต่ำ แต่ผู้ประกอบการยังลงเลที่จะปรับลดปริมาณการผลิตให้สอดคล้องกับอุปสงค์ เนื่องจากหวั่นเกรงว่าจะสูญเสียส่วนแบ่งตลาดแก่คู่แข่ง ทำให้ราคาเหล็กถดถอยต่ำลงมาก เช่น ราคาเหล็กแผ่นรีดร้อนแบบม้วนในไตรมาสที่ 3 ของปี 2555 โดยเฉลี่ยลดลงเหลือ 624 เหรียญสหรัฐฯ/ตัน เปรียบเทียบกับ 764 เหรียญสหรัฐฯ/ตัน ในช่วงเดียวกันของปี 2554

สถานการณ์ของผู้ประกอบการไม่ค่อยดีนัก บริษัท Boasteel ของจีน ผู้ผลิตเหล็กรายใหญ่อันดับ 4 ของโลก ได้ถูกปรับลดอันดับความน่าเชื่อถือโดย S&P เมื่อต้นเดือนตุลาคม 2555 จาก A เหลือ A- ต่อมาเมื่อปลายเดือนตุลาคม 2555 บริษัทโพสโกของเกาหลีใต้ ผู้ผลิตเหล็กรายใหญ่อันดับ 5 ของโลก ได้ถูก S&P ปรับลดความน่าเชื่อถือลงเช่นกัน จาก A- ลงเหลือ BBB+ เนื่องจากมีสัดส่วน debt/EBITDA ค่อนข้างสูง

สำหรับบริษัทนิปปอนสตีลซึ่งเพิ่งควบกิจการเข้ากับบริษัทวาซากิสตีลเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2555 พร้อมกับเปลี่ยนชื่อเป็น Nippon Steel & Sumitomo Metal Corp กลายเป็นผู้ผลิตเหล็กรายใหญ่อันดับ 2 ของโลก ได้ประสบปัญหาค่อนข้างมาก โดยในช่วงครึ่งแรกของปีการเงิน 2555 (เมษายน – กันยายน 2555) ทั้ง 2 บริษัทก่อนควบกิจการ ขาดทุนรวมกันมากถึง 1.2 แสนล้านบาท เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงประกอบกับขาดทุนจากการปิดโรงงาน 2 แห่ง ล่าสุดเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน 2555 สถาบัน Fitch ปรับลดอันดับความน่าเชื่อถือภายหลังควบรวมกิจการลงจาก BBB+ เหลือ BBB

กลยุทธ์ปัจจุบันของบริษัท Nippon Steel & Sumitomo Metal Corp จึงเน้นตลาดบราซิลซึ่งเป็นเหล็กมูลค่าเพิ่มสูง เช่น เหล็กใช้กับรถยนต์ พร้อมกับวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยในช่วง 5 ปี คือ ระหว่าง 2548 - 2553 ได้ยื่นขอจดสิทธิบัตรจากหน่วยงานระหว่างประเทศมากถึง 908 รายการ มากเป็น 4 เท่าของบริษัทโพสโกของเกาหลีใต้และ 9 เท่าของบริษัทอาร์ซีลอร์มิตตัล

ส่วนกรณีประเทศไทย บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด ซึ่งผลประกอบการขาดทุนเช่นกัน ได้มีแผนเพิ่มทุน 1.94 หมื่นล้านบาท เพื่อเสริมสร้างฐานะการเงิน พร้อมกับเปิดเจรจากับสถาบันการเงินเพื่อลดวงเงินชำระหนี้ลง

ส่วนบริษัทอาร์ซีลอร์มิตตัลผู้ผลิตเหล็กรายใหญ่ที่สุดของโลก เมื่อต้นเดือนสิงหาคม 2555 ได้ถูกสถาบัน S&P ปรับลดความน่าเชื่อถือลงจากเดิม BBB- ลงเหลือ BB+ นับต่ำกว่าระดับน่าลงทุน ขณะที่สถาบัน Moody's ได้ขู่ว่าจะปรับลดความ

นำเชื้อถ่านลางเช่นกัน หากบริษัทแห่งนี้ไม่สามารถปรับลดหนี้สินลงอย่างต่ำ 5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ภายในสิ้นปี 2555 ดังนั้นต้องพยายามปิดโรงงานที่มีประสิทธิภาพต่ำและต้นทุนการผลิตสูง โดยประกาศปิดเตาถลุง Blast Furnace 5 แห่ง จากทั้งหมด 25 แห่ง ในทวีปยุโรป ซึ่งรวมถึงปิดเตาถลุงเหล็ก 2 เตา สำหรับโรงงานที่เมือง Florange ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของฝรั่งเศสด้วย เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงภายใต้กฎระเบียบที่จำกัดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ประกอบกับต้นทุนโลจิสติกส์สูงอันเนื่องมาจากท่าเลที่ตั้งโรงงานห่างไกลจากท่าเรือ

รัฐบาลฝรั่งเศสพยายามแก้ไขสถานการณ์ โดยได้เชิญนายมิตตัลซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในบริษัทมาเจรจาที่ทำเนียบประธานาธิบดีถึง 2 ครั้ง ขอให้ชะลอการปิดโรงงานไปก่อน โดยจะหาคนมาซื้อกิจการในส่วนนี้เพื่อไม่ให้พนักงานตกงาน แต่ไม่ได้ข้อยุติเป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากรัฐบาลแจ้งว่ามีผู้เสนอซื้อ 2 ราย ต้องการซื้อโรงงานแห่งนี้รวมทั้งหมด แต่บริษัทต้องการขายเฉพาะกิจการในส่วนเตาถลุงเหล็กเท่านั้น มิฉะนั้น จะเดินทางไปปิดเตาถลุงเหล็กต่อไป

คำตอบของบริษัทอาร์ซีลอร์มิตตัลสร้างความไม่พึงพอใจแก่รัฐบาลฝรั่งเศสอย่างมาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงฟื้นฟูอุตสาหกรรมถึงกับขู่จะใช้ไม้แข็งโดยจะเวนคืนกิจการโรงเหล็กแห่งนี้มาเป็นของรัฐ รวมถึงตราหน้าว่าเป็นบริษัทที่ไม่พึงปรารถนาของประเทศ เนื่องจากดำเนินธุรกิจโดยไม่ให้ความเคารพนับถือต่อประเทศฝรั่งเศส ขณะที่บริษัทก็ไม่หวั่นเกรงแต่อย่างใด โดยตอบกลับมว่าหากเวนคืนกิจการจริง ก็จะได้ เนื่องจากกระทบต่อการดำเนินการและจ้างงานของโรงงานแห่งอื่นๆ ในประเทศฝรั่งเศสด้วย ซึ่งจ้างงานรวมกันมากกว่า 2 หมื่นคน

บทความตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์โพลิตีกันส์ ฉบับวันที่ 3 ธันวาคม 2555